

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 18ης Δεκεμβρίου 1986

για το συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους
(ανεξάρτητους επαγγελματίες)

(86/653/ΕΟΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 57 παράγραφος 2, και το άρθρο 100,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Εκτιμώντας:

ότι οι περιορισμοί στην ελευθερία εγκατάστασης και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών για τις δραστηριότητες διαμεσολάβησης στο εμπόριο, τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία έχουν καταργηθεί με την οδηγία 64/224/ΕΟΚ·

ότι οι διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών σε θέματα εμπορικής αντιπροσώπησης επηρεάζουν αισθητά στο εσωτερικό της Κοινότητας τις συνθήκες ανταγωνισμού και άσκησης του επαγγέλματος, επηρεάζουν την προστασία των εμπορικών αντιπροσώπων στις σχέσεις τους με τους αντιπροσωπευόμενους και είναι επιζήμιες για την ασφάλεια των εμπορικών πράξεων· ότι εξάλλου οι διαφορές αυτές είναι δυνατό να παρεμποδίζουν αισθητά τη σύναψη και τη λειτουργία των συμβάσεων εμπορικής αντιπροσωπείας μεταξύ αντιπροσωπευόμενου και εμπορικού αντιπροσώπου που είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικά κράτη μέλη·

ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών πρέπει να διενεργούνται υπό συνθήκες που προσιδιάζουν σε ενιαία αγορά, πράγμα που επιβάλλει την προσέγγιση των συστημάτων δικαίου των κρατών μελών στον απαραίτητο βαθμό για την καλή λειτουργία της κοινής αυτής αγοράς· ότι, για το σκοπό αυτό, οι έστω ενοποιημένοι κανόνες για τις συγκρούσεις νόμων δεν εξαλείφουν στον τομέα της εμπορικής αντιπροσωπείας τις προαναφερόμενες δυσχέρειες και συνεπώς δεν καθιστούν περιττή την προτεινόμενη εναρμόνιση·

ότι για το λόγο αυτό οι έννομες σχέσεις μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπροσωπευόμενου πρέπει να εξεταστούν κατά προτεραιότητα·

ότι η προοδευτική εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών για τους εμπορικούς αντιπροσώπους κρίνεται σκόπι-

μο να εμπνέεται από τις αρχές του άρθρου 117 της συνθήκης·

ότι θα πρέπει να χορηγηθούν συμπληρωματικές μεταβατικές προθεσμίες σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία καταβάλλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους σχετικά με την αποζημίωση που καταβάλλεται μετά τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας μεταξύ του αντιπροσωπευόμενου και του εμπορικού αντιπροσώπου, στις απαιτήσεις της οδηγίας,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

1. Τα μέτρα εναρμόνισης που θεσπίζονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών, που διέπουν τις σχέσεις ανάμεσα στους εμπορικούς αντιπροσώπους και τους αντιπροσωπευόμενους από αυτούς.

2. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, εμπορικός αντιπρόσωπος είναι εκείνος στον οποίο, υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου μεσολαβητή, ανατίθεται σε μόνιμη βάση είτε να διαπραγματεύεται για λογαριασμό άλλου προσώπου, το οποίο καλείται στο εξής «αντιπροσωπευόμενος», την πώληση ή την αγορά εμπορευμάτων είτε να διαπραγματεύεται και να συνάπτει τις πράξεις αυτές επ' ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου.

3. Εμπορικοί αντιπρόσωποι κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας δεν μπορούν να είναι, ιδίως:

- τα πρόσωπα τα οποία, υπό την ιδιότητα του οργάνου έχουν την εξουσία να δεσμεύουν μια εταιρεία ή ένωση προσώπων,
- οι εταίροι οι οποίοι έχουν νόμιμη εξουσία να δεσμεύουν τους άλλους εταίρους,
- οι διαχειριστές που ορίζονται από το δικαστήριο, οι εκκαθαριστές ή οι σύνδικοι πτωχεύσεως.

Άρθρο 2

1. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται για:
- τους μη αμοιβόμενους εμπορικούς αντιπροσώπους,

(1) ΕΕ αριθ. C 13 της 18. 1. 1977, σ. 2 και ΕΕ αριθ. C 56 της 2. 3. 1979, σ. 5.

(2) ΕΕ αριθ. C 239 της 9. 10. 1978, σ. 17.

(3) ΕΕ αριθ. C 59 της 8. 3. 1978, σ. 31.

(4) ΕΕ αριθ. 56 της 4. 4. 1964, σ. 869/64.

- τους εμπορικούς αντιπροσώπους, εφόσον συναλλάσσονται στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων ή στις αγορές πρώτων υλών,
- τον οργανισμό που είναι γνωστός με την ονομασία «*Crown Agents for Overseas Governments and Administrations*», όπως θεσπίστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του νόμου του 1979 σχετικά με τους «*Crown Agents*», ή τους θυγατρικούς του οργανισμούς.

2. Κάθε κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να προβλέπει ότι η οδηγία δεν εφαρμόζεται στα πρόσωπα που ασκούν εκείνες τις δραστηριότητες του εμπορικού αντιπροσώπου οι οποίες θεωρούνται παρεπόμενες σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Άρθρο 3

1. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος οφείλει κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του να μεριμνά για τα συμφέροντα του αντιπροσωπευόμενου και να δρα νόμιμα και με καλή πίστη.
2. Ιδιαίτερα, ο εμπορικός αντιπρόσωπος οφείλει:
 - α) να ασχολείται δεόντως με τη διαπραγμάτευση και ενδεχομένως με τη σύναψη των πράξεων οι οποίες του έχουν ανατεθεί·
 - β) να ανακοινώνει στον αντιπροσωπευόμενο κάθε αναγκαία πληροφορία που διαθέτει·
 - γ) να συμμορφώνεται προς τις εύλογες υποδείξεις του αντιπροσωπευόμενου.

Άρθρο 4

1. Ο αντιπροσωπευόμενος οφείλει, κατά τις σχέσεις του με τον εμπορικό αντιπρόσωπο, να δρα νόμιμα και με καλή πίστη.
2. Ιδιαίτερα ο αντιπροσωπευόμενος οφείλει:
 - α) να θέτει στη διάθεση του εμπορικού αντιπροσώπου τα αναγκαία πληροφοριακά έγγραφα που αφορούν τα εμπορεύματα περί των οποίων εκάστοτε πρόκειται·
 - β) να παρέχει στον εμπορικό αντιπρόσωπο τις αναγκαίες πληροφορίες για την εκτέλεση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, ιδίως να ειδοποιεί τον αντιπρόσωπο μέσα σε εύλογη προθεσμία μόλις προβλέψει ότι ο όγκος των εμπορικών πράξεων θα είναι αισθητά μικρότερος από εκείνον που ο αντιπρόσωπος θα έπρεπε να αναμένει κανονικά.
3. Ο αντιπροσωπευόμενος οφείλει εξάλλου να ενημερώνει μέσα σε εύλογη προθεσμία τον εμπορικό αντιπρόσωπο σχετικά με την εκ μέρους του αποδοχή ή απόρριψη καθώς και με τη μη εκτέλεση μιας εμπορικής πράξης για την οποία μεσολάβησε.

Άρθρο 5

Τα μέρη δεν μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Αμοιβή

Άρθρο 6

1. Ελλείψει σχετικής συμφωνίας ανάμεσα στα μέρη και με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου των κρατών μελών σχετικά με το ύψος των αμοιβών, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται αμοιβή σύμφωνα με τις συνθήκες που εφαρμόζονται στον τόπο όπου ασκεί τη δραστηριότητά του και για την αντιπροσώπηση των εμπορευμάτων τα οποία αφορά η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπίας. Ελλείψει παρόμοιων συνθηκών, ο αντιπρόσωπος δικαιούται εύλογη αμοιβή αφού ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία που έχουν σχέση με την εμπορική πράξη.

2. Κάθε στοιχείο της αμοιβής το οποίο μεταβάλλεται ανάλογα με τον αριθμό και την αξία των υποθέσεων θα θεωρείται ότι κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας αποτελεί προμήθεια.

3. Τα άρθρα 7 έως 12 δεν εφαρμόζονται εφόσον ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν αμείβεται συνολικά ή εν μέρει με προμήθεια.

Άρθρο 7

1. Για εμπορική πράξη που έχει συναφθεί κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται προμήθεια:

- α) αν η πράξη έχει συναφθεί χάρη στην παρέμβασή του, ή
- β) αν η πράξη έχει συναφθεί με τρίτο με τον οποίο ο αντιπρόσωπος έχει συνάψει προηγουμένως πράξεις του ίδιου είδους ώστε να τον έχει καταστήσει πελάτη.

2. Για πράξη που έχει συναφθεί κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, ο αντιπρόσωπος δικαιούται επίσης προμήθεια:

- είτε εάν είναι αρμόδιος για ένα καθορισμένο γεωγραφικό τομέα ή για μια καθορισμένη ομάδα προσώπων,
- είτε εάν έχει δικαίωμα αποκλειστικότητας για έναν καθορισμένο γεωγραφικό τομέα ή για μια καθορισμένη ομάδα προσώπων,

και η πράξη έχει συναφθεί με πελάτη που ανήκει σε αυτό τον τομέα ή σε αυτή την ομάδα.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να ενσωματώσουν στο δίκαιό τους μία από τις εναλλακτικές λύσεις των δύο παραπάνω περιπτώσεων.

Άρθρο 8

Για εμπορική πράξη που έχει συναφθεί μετά τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται προμήθεια:

- α) εάν η πράξη οφείλεται κυρίως στη δραστηριότητα που αυτός ανέπτυξε κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης

εμπορικής αντιπροσωπίας και έχει συναφθεί μέσα σε εύλογη προθεσμία από τη λύση αυτής της σύμβασης, ή

- β) εάν, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 7, η παραγγελία του τρίτου περιήλθε στον εμπορικό αντιπρόσωπο ή τον αντιπροσωπευόμενο πριν από τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας.

Άρθρο 9

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν δικαιούται προμήθεια κατά το άρθρο 7 εάν αυτή οφείλεται, δυνάμει του άρθρου 8, στον προηγούμενο αντιπρόσωπο, εκτός εάν λόγω των περιστάσεων είναι δίκαιο η προμήθεια να μοιραστεί μεταξύ των εμπορικών αντιπροσώπων.

Άρθρο 10

1. Η αξίωση επί της προμήθειας υφίσταται από το χρόνο και κατά το μέτρο που συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- α) ο αντιπροσωπευόμενος εξετέλεσε την πράξη·
β) ο αντιπροσωπευόμενος ώφειλε να είχε εκτελέσει την πράξη δυνάμει της συμφωνίας που έχει συναφθεί με τον τρίτο·
γ) ο τρίτος εξετέλεσε την πράξη.

2. Η αξίωση επί της προμήθειας γεννάται το αργότερο όταν ο τρίτος εκτελέσει το μέρος που του αναλογεί από την πράξη ή θα έπρεπε να το έχει εκτελέσει εάν ο αντιπροσωπευόμενος είχε εκτελέσει το μέρος της πράξης που αναλογεί σ' εκείνον.

3. Η προμήθεια καταβάλλεται το αργότερο την τελευταία ημέρα του μηνός που ακολουθεί το τρίμηνο κατά τη διάρκεια του οποίου είχε γεννηθεί η σχετική αξίωση.

4. Δεν επιτρέπεται να συμφωνηθεί παρέκκλιση από τις διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 εις βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου.

Άρθρο 11

1. Το δικαίωμα επί της προμήθειας αποσβέννεται μόνον εφόσον:

- αποδεικνύεται ότι η σύμβαση μεταξύ του τρίτου και του εντολέα δεν θα εκτελεσθεί, και
— η μη εκτέλεση δεν οφείλεται σε γεγονότα για τα οποία είναι υπαίτιος ο αντιπροσωπευόμενος.

2. Οι προμήθειες που έχει ήδη εισπράξει ο εμπορικός αντιπρόσωπος επιστρέφονται εάν το σχετικό δικαίωμα αποσβεστεί.

3. Δεν επιτρέπεται να συμφωνηθεί παρέκκλιση από τη διάταξη της παραγράφου 1 εις βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου.

Άρθρο 12

1. Ο αντιπροσωπευόμενος διαβιβάζει στον εμπορικό αντιπρόσωπο κατάσταση των οφειλομένων προμηθειών, το

αργότερο την τελευταία ημέρα του μηνός που ακολουθεί το τρίμηνο κατά το οποίο γεννήθηκαν οι σχετικές αξιώσεις. Η κατάσταση αυτή αναφέρει όλα τα ουσιώδη στοιχεία βάσει των οποίων έχει υπολογισθεί το ποσό των προμηθειών.

2. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται να απαιτήσει να του παρασχεθούν όλες οι πληροφορίες και κυρίως απόσπασμα των εμπορικών βιβλίων που βρίσκονται στη διάθεση του αντιπροσωπευόμενου, και τις οποίες χρειάζεται για την επαλήθευση του ποσού των οφειλομένων προμηθειών.

3. Δεν επιτρέπεται να συμφωνηθεί παρέκκλιση από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 εις βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου.

4. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών με τις οποίες αναγνωρίζεται στον εμπορικό αντιπρόσωπο το δικαίωμα να του επιδειχθούν τα εμπορικά βιβλία του αντιπροσωπευόμενου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Σύναψη και λήξη της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας

Άρθρο 13

1. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος έχει το δικαίωμα να λάβει από το άλλο μέρος, αφού το ζητήσει, ενυπόγραφο έγγραφο που θα αναφέρει το περιεχόμενο της σύμβασης καθώς και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις της. Δεν επιτρέπεται παράιτηση από αυτό το δικαίωμα.

2. Η παράγραφος 1 δεν παρεμποδίζει κράτος μέλος να ορίσει ότι η σύμβαση είναι έγκυρη μόνον αν καταρτισθεί εγγράφως.

Άρθρο 14

Σύμβαση ορισμένου χρόνου, την οποία τα δύο μέρη συνεχίζουν να εκτελούν μετά τη λήξη της, θεωρείται ότι μετατρέπεται σε σύμβαση αορίστου χρόνου.

Άρθρο 15

1. Όταν η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπίας είναι αορίστου χρόνου, κάθε ένας από τους συμβαλλόμενους μπορεί να την καταγγείλει, με τήρηση ορισμένης προθεσμίας.

2. Η προθεσμία καταγγελίας είναι ένας μήνας για το πρώτο έτος της σύμβασης, δύο μήνες από την αρχή του δεύτερου έτους, τρεις μήνες από την αρχή του τρίτου και για τα επόμενα έτη. Δεν είναι δυνατό να οριστούν μικρότερες προθεσμίες με συμφωνία των συμβαλλομένων.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν τη διάρκεια της προθεσμίας σε 4 μήνες για το τέταρτο έτος της σύμβασης, σε πέντε μήνες για το πέμπτο έτος και σε έξι μήνες για το έκτο

και τα επόμενα έτη. Μπορούν να αποφασίσουν ότι δεν μπορούν να οριστούν μικρότερες προθεσμίες με συμφωνία των συμβαλλομένων.

4. Αν τα μέρη ορίσουν μεγαλύτερες προθεσμίες καταγγελίας από εκείνες που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 3, η προθεσμία καταγγελίας την οποία πρέπει να τηρήσει ο αντιπροσωπευόμενος δεν μπορεί να είναι μικρότερη από εκείνη που ισχύει για τον εμπορικό αντιπρόσωπο.

5. Εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, η λήξη της προθεσμίας καταγγελίας πρέπει να συμπίπτει με το τέλος ημερολογιακού μηνός.

6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται όταν μια σύμβαση ορισμένου χρόνου μετατρέπεται σε σύμβαση αορίστου χρόνου κατ' εφαρμογή του άρθρου 14. Στην περίπτωση αυτή για τον καθορισμό της προθεσμίας καταγγελίας συνυπολογίζεται και ο προηγούμενος ορισμένος χρόνος.

Άρθρο 16

Η παρούσα οδηγία δεν παρεμβάλλεται κατά την εφαρμογή του δικαίου των κρατών μελών όταν αυτό προβλέπει καταγγελία της σύμβασης κατά πάντα χρόνο:

- α) λόγω παράλειψης ενός των μερών να εκτελέσει το σύνολο ή μέρος των υποχρεώσεών του·
- β) σε περίπτωση εκτάκτων περιστάσεων.

Άρθρο 17

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίζεται στον εμπορικό αντιπρόσωπο, μετά τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, κατ' αποκοπή αποζημίωση σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή ανόρθωση της ζημίας σύμφωνα με την παράγραφο 3.

2. α) Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται κατ' αποκοπή αποζημίωση εάν και εφόσον:

- έφερε νέους πελάτες στον εντολέα ή προήγαγε σημαντικά τις υποθέσεις με τους υπάρχοντες πελάτες και ο εντολέας διατηρεί ουσιαστικά οφέλη που προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς, και
- η καταβολή της αποζημίωσης αυτής είναι δίκαιη, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων και ιδιαίτερα των προμηθειών που χάνει ο εμπορικός αντιπρόσωπος και οι οποίες προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι στις περιστάσεις αυτές συμπεριλαμβάνεται επίσης και η εφαρμογή ή μη ρήτρας μη ανταγωνισμού με την έννοια του άρθρου 20.

β) Το ποσό της αποζημίωσης αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσό ισοδύναμο με μια ετήσια αποζημίωση υπολογιζόμενη με βάση τον μέσο ετήσιο όρο των αμοιβών που εισέπραξε ο εμπορικός αντιπρόσωπος κατά τα πέντε τελευταία έτη· αν δε η σύμβαση διήρκεσε λιγότερο από πέντε έτη, η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση τον μέσο όρο της εν λόγω περιόδου.

γ) Η χορήγηση αυτής της κατ' αποκοπή αποζημίωσης δεν στερεί από τον εμπορικό αντιπρόσωπο την αξίωση για την ανόρθωση της ζημίας την οποία υπέστη.

3. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος έχει αξίωση για την ανόρθωση της ζημίας που υφίσταται λόγω της διακοπής των σχέσεων με τον αντιπροσωπευόμενο.

Η ζημία αυτή οφείλεται ιδίως στη λύση της σύμβασης υπό όρους:

- που στερούν τον εμπορικό αντιπρόσωπο από προμήθειες που θα του παρείχε η ομαλή εκτέλεση της σύμβασης ενώ συγχρόνως προσπορίζουν στον αντιπροσωπευόμενο σημαντικά πλεονεκτήματα συνδεδεμένα με τη δραστηριότητα του εμπορικού αντιπροσώπου,
- ή/και που δεν επέτρεψαν στον αντιπρόσωπο να αποσβέσει τα έξοδα και τις δαπάνες που ανέλαβε κατόπιν υποδείξεων του αντιπροσωπευόμενου για την εκτέλεση της σύμβασης.

4. Το δικαίωμα κατ' αποκοπή αποζημίωσης το οποίο προβλέπεται στην παράγραφο 2 ή η ανόρθωση της ζημίας κατά την παράγραφο 3 γεννάται επίσης και όταν η σύμβαση λύεται λόγω θανάτου του εμπορικού αντιπροσώπου.

5. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος χάνει την αξίωση για την κατ' αποκοπή αποζημίωση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 ή για την ανόρθωση της ζημίας κατά την παράγραφο 3, εάν δεν γνωστοποιήσει προς τον αντιπροσωπευόμενο μέσα σε προθεσμία ενός έτους από τη λύση της σύμβασης ότι επιθυμεί να ασκήσει το δικαίωμά του.

6. Η Επιτροπή υποβάλει στο Συμβούλιο, εντός προθεσμίας 8 ετών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας οδηγίας, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και, ενδεχομένως, προτάσεις τροπολογίας.

Άρθρο 18

Η κατ' αποκοπή αποζημίωση ή η ανόρθωση της ζημίας σύμφωνα με το άρθρο 17 δεν οφείλεται:

- α) όταν ο εντολέας καταγγέλλει τη σύμβαση λόγω πταίσματος εμπορικού αντιπροσώπου το οποίο θα δικαιολογούσε βάσει της εθνικής νομοθεσίας καταγγελία της σύμβασης κατά πάντα χρόνο·
- β) όταν ο εμπορικός αντιπρόσωπος καταγγέλλει τη σύμβαση, εκτός εάν η λύση αυτή οφείλεται σε πταίσμα του αντιπροσωπευόμενου ή δικαιολογείται από λόγους ηλικίας, σωματικής αδυναμίας ή ασθένειας του εμπορικού αντιπροσώπου εξαιτίας των οποίων δεν είναι δυνατό να απαιτηθεί εύλογα από αυτόν η εξακολούθηση της δραστηριότητάς του·
- γ) όταν, μετά από συμφωνία με τον αντιπροσωπευόμενο, ο αντιπρόσωπος εκχωρεί σε τρίτο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει δυνάμει της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας.

Άρθρο 19

Τα μέρη δεν μπορούν πριν από τη λήξη της σύμβασης να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις των άρθρων 17 και 18 σε βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου.

Άρθρο 20

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, συμφωνία που προβλέπει περιορισμό των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του εμπορικού αντιπροσώπου μετά τη λήξη της σύμβασης, ονομάζεται στο εξής υποχρέωση μη ανταγωνισμού.
2. Η υποχρέωση μη ανταγωνισμού είναι ισχυρά εάν και εφόσον
 - α) έχει συνομολογηθεί εγγράφως, και
 - β) αφορά το γεωγραφικό τομέα ή την ομάδα των προσώπων και το γεωγραφικό τομέα, την ευθύνη των οποίων είχε ο εμπορικός αντιπρόσωπος, καθώς και τον τύπο των εμπορευμάτων των οποίων είχε την αντιπροσωπία σύμφωνα με τη σύμβαση.
2. Η υποχρέωση μη ανταγωνισμού ισχύει για περίοδο το πολύ δύο ετών μετά τη λήξη της σύμβασης.
4. Με το άρθρο αυτό δεν θίγονται οι διατάξεις του εθνικού δικαίου οι οποίες επιβάλλουν άλλους περιορισμούς ως προς το κύρος ή την εφαρμογή ρητρών που περιέχουν υποχρέωση μη ανταγωνισμού ή προβλέπουν ότι τα δικαστήρια μπορούν να μειώσουν τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων που απορρέουν από παρόμοια συμφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Γενικές και τελικές διατάξεις

Άρθρο 21

Καμιά διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν μπορεί να υποχρεώσει κράτος μέλος να προβλέψει τη γνωστοποίηση πληροφοριών εφόσον η γνωστοποίηση αυτή αντίκειται στη δημόσια τάξη.

Άρθρο 22

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ, το αργότερο πριν από την 1η Ιανουαρίου 1990, τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία και πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται τουλάχιστον στις συμβάσεις που συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος τους. Στις τρέχουσες κατά την έναρξη ισχύος τους συμβάσεις, οι διατάξεις εφαρμόζονται το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1994.
 2. Μετά την κοινοποίηση της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιαστών νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.
 3. Πάντως όσον αφορά την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 1990 που αναφέρεται στην παράγραφο 1 αντικαθίσταται από την 1η Ιανουαρίου 1994.
- Όσον αφορά την Ιταλία, η ημερομηνία αυτή αντικαθίσταται από την 1η Ιανουαρίου 1993 όσον αφορά τις υποχρεώσεις από το άρθρο 17.

Άρθρο 23

Η παρούσα οδηγία αλευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 18 Δεκεμβρίου 1986.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
M. JOPLING